

The Professors of University and Ideal University: Phenomenology of Ideal University among the Professors of the University of Guilan

**Peyman Tavakoli^{*}, Ali Yaghoobi^{**}
Hamid Ebadollahi^{***}, Sina Jahandideh^{****},**

Abstract

The idea and nature of the university have always been described and explained with various metaphors in relation to the historical construction of that period. Therefore, the aim of the current research is the phenomenological study of the university in relation to the metaphor of being ideal. This article strives to find the meaning of the ideal university from the perspective of professors as academic actors. In terms of methodology, qualitative approach, phenomenological method, and Fan-Manen analysis have been used. Its statistical population is the professors working at Guilan University. Sampling method is purposeful research with an emphasis on maximum variation. Used by semi-structured interviews and after attaining theoretical saturation through interviews with 25 persons, data have been gathered. In the findings of this research, 8 categories are observed as characteristics of an ideal university. The categories include human-oriented, world-oriented, science-oriented, problem oriented, qualitative, non-ideological (independent), actor, and acceleration universities. Therefore, in an ideal

* Ph.D. Candidate of Cultural Sociology, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Iran (Corresponding Author), peyman.tavakoli89@gmail.com

** Associate Professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Iran, aliyaghoobi2002@yahoo.com

*** Associate Professor of Sociology, Department of Sociology, Faculty of Literature and Humanities, University of Guilan, Iran, h_ebadollahi@guilan.ac.ir

**** Assistant Professor of Persian Literature, University of Farhangian, Guilan Campus, Iran, sina4801@yahoo.com

Date received: 04/01/2023, Date of acceptance: 20/04/2023

university, the university is not at the periphery but at the center. Education is a translation of research and elitist research as a luxury item is not a part of the university. Ultimately, the field of scientific competition is determined by university values through negative thought in relation to the outside world.

Keywords: Actor University, Ideal University, Non-ideological University, Professors of University, Qualitative University.

Introduction

The university as an institution and life-world has had various experiences of its own due to social, economic, and political changes. These changes became more intense in the modern era with industrialization and an emphasis on homogeneity. The university as a modern institution in relation to the political and economic developments of society has been thought of in various ways in relation to the government and business. But with the spread of the ideology of neoliberalism, the commercialization of the university became more intense, an ideology that forced the university to be rejected or conform to the path of business. In other words, the idea of a metaphysical university changed its direction towards the idea of a business-like university. Therefore, the purpose of this study is not to prove specific metaphors among previous metaphors, but to find the meaning of the ideal university among university professors from a phenomenological perspective. University as a life-world has different meanings for its activists like other life-worlds. In other words, the lived experience of professors in the life world causes the formation of a kind of biographical situation. The lived experience of Guilan University professors as faculty members is the subject of this research. In this research, we will answer this question: What does an ideal university mean from the point of view of university professors?

Materials and Method

The phenomenological approach of this study is phenomenological based on Van Manen's interpretational view. This approach focuses on finding the essential meanings of experiences and recreating them. Through combing the purposeful and maximal variation samplings, the experiences of 25 professors were collected. Accordingly, the statistical population was elected regarding faculty, department, science ranking, faculty title, and gender in order to have maximal variation. The semi-structured technique was used for collecting data. The time and place of interviews were determined by sending emails and calling in order that participants could express their stories as much as

59 Abstract

possible in their favorite time and environment so that credible data could be gathered. Finally, in phenomenological research, credibility is more important than reliability. Later, the essential meaning of texts was discovered through wholistic reading, selective reading, and detailed reading. Then after thematization, the text was recreated again.

Discussion & Result

In this study, 18 men and 7 women, 10 assistant professors, 13 associat professors, and 2 professors from 7 faculties and Guilanology research center and 20 departments participated. After thematization, findings were categorized into 8 subthemes through the wholistic reading. These subthemes are as follows:

Human_oriented university: in this university plans and approaches are human_oriented. Put differently, humans are per se valuable rather than structures and approaches. The world is the embodiment of humans.

World_oriented: in this university the end is caring about the world as a totality and improving it. In fact, the university is a part of the world and moves by considering the moment of society. University can communicate with it. Beyond producing knowledge, this university attempts to attach it to society.

Acceleration university: in this university, if a person cannot conduct his research according to structural and determined time, then he suffers from synchronous with the system.

Science-oriented university: in this university science has per se centrality rather than values and emotions. In the strict sense, science defines the nature of university but not ideological values.

Non_ideological university is a university that is not affected by politics and economy. In fact, this university has its own values and approaches and as a particular life_world communicates with other parts of society.

Actor university: this university ensures that human subjectivity is a generator of the world and authorizes it. University projects toward the future prior to society.

Qualitative university: in this university, the emphasis is not on the quantity but rather on quality. That is to say, the parameters of assessing scientific practices are not numbers but rather their own existential interrelation with the surrounding world.

Problem_orientd university: university attempts to find and solve them. The university is not only for thinking and contemplating but it is the field of practicing, hereby tries to demonstrate its own subjectivity by finding and solving problems of society.

Conclusion

According to findings from the phenomenological view, the ideal university is realized, if the reality of the university as the vanguard of the constitution of society is considered regarding critical reason. In other words, the ideal university is formed in the context of the real society. Regarding the study, there are three categories of active university, science-oriented university and human-oriented university. In contrast to the imagination of the idea of the ideal university, which sees the university not as a mechanical system but as an independent institution with its own mechanisms, which is the embodiment of the ideas of academics. Based on the view of the academicians in the studied society regarding the three categories of acceleration, problem-oriented and world-oriented-being of the university, the ideal situation is formed if it is possible to move simultaneously with the acceleration of the society. In other words, placing university in the contemporaneity of man, society and politics so that it can take effective actions. Finally, findings and subthemes show that science-oriented, non_ideological, actor, and qualitative universities are central categories for an ideal university.

Bibliography

- Barnett, Ronald (2013), *Imagining the University*, London, Routledge.
- Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1996), *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*, London, Penguin books.
- Derakhshan Akbar, Darabi Mohamad Reza, Saeidi Masomeh, Kiani Mohamad Ali (2013), Study Professors' s Opinion of Mashhad University of Medical Sciences about the Criteria for a Good Professor. *Quarterly Journal of Medical Etihcs*, 7(25), pp 123-144. [In Persian].
- Eriksen, Thomas Hylland (2001), *Tyranny of Moment: Fast and Slow Time in the Information Age*, London, Pluto Press.
- Ferguson, Harvie (2006), *Phenomenological Sociology*, London, Sage Publication Ltd.
- Fuller, Steve (2009), *The Sociology of Intellectual Life: The Career of Mind In and Around the Academy*, London, Sage Publication Ltd.
- Fuller, Steve (2023), *Back to University's Future: The Second Coming of Humboldt*, London, Springer.
- Gert Larsen, Henrik & Adu Philip (2022), *The Theoretical Framework in Phenomenological Research*, London, Routledge.
- Gibbs, Paul & Ylijoki, Oili-Helena et el (2015), *Universities in the Flux of Time: An Exploration of Time and Temporality in University Life*, New York, Routledge.
- Habermas, Jurgen (1987), The Idea of University: Learning Processes, *New German Critique*, No. 41, pp 3-22.

61 Abstract

- Hammer, Espen (2011), *Philosophy and Temporality: From Kant to Critical Theory*, Cameridge, Camberdige University Press.
- Harandi Zadeh Elaheh, Amir Naeimi, Gholamreza Pezeshki Rad, Raziye Namdar (2011), Analysis of Good Faculty Characteristics from Students' Perspective at College of Agriculture: : Tarbiat Modares University Case, *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education*, 16(4)[In Persian].
- Hassan, Robert (2003), *The Chronoscopic Society, Globalization, Time and Knowledge in the Network Society*, New York, Peter Lang Publishing.
- Hassan, Robert (2009), *Empire of Speed: Time and The Accerlaration of Politics and Society*, Leiden, Brill.
- Hassard, John (1990), *The Sociology of Time*, New York, Palgrave Macmillan.
- Heidegger, Martin (2010), *Being and Time*, New York, State University of New York Press.
- Kamali, Yahya& Abdollah pour Chenari, Mohammad (2015), The Characteristics of a Good Teacher from the Political Sciences Students' Point of view at Shahid Bahonar University of Kerman, *journal of Instruction and Eevaluation*,8(30), pp117-140. [In Persian].
- Khoshnevisan Fatemeh, Abbas Abbaspour, Nematollah Fazeli, Mohammadreza Neyestani (2019), The Requirements and Challenges of Humanities Entrepreneur: Phenomenological Analysis of the Situation of Humanities in Iranian Academic System, *Sociological Cultural Studies*, 9(3), pp. 1-28. [In Persian].
- Lyotard, Jean-Francois (1991), *Phenomenolgy*, New York, State University of New York.
- Marcuse, Herbert (2002), *One-Dimensional Man*, New York, Routledge.
- Moran, Dermot (2000), *Introduction to Phenomenology*, London, Routledge
- Nazemian, Sedigheh (2019), Characteristics of a Good Teacher from the Viewpoint of Farhangian University Student Teachers: The case study of Fatemeh Al-Zahra Campus in Yazd, *Teacher Professional Development*,4(23), pp 15-25. [In Persian].
- Pels, Dick (2003), *Unhastening Science: Aunonomy and Reflexivity in the Social Theory of Knowledge*, Liverpool, Liverpool University Press.
- Poster, Mark (2007), *The Mode of Information: Poststructuralism and Social Context*, Loodon, Polity Press
- Rosa, Hartmut (2013), *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*, Translated by Jonathan Trejo-Mathys, New York, Columbia University Press.
- Schutz Alfred & Luckmann, Thomas (1973), *The Structures of the Life_World*, London, Heinemann Educational Books Ltd.
- Seidman, Irving (2006), *Inerviewing as Qualitative Research*, 3rd Edition, New York, Teachers College Press.
- Shiri, Hamed (1392), The Parameters of University in the Knoeweledge Society: A Model for Assessing Universities in the Contemporary Society, *Journal of Cultural Engineering*, 8(77), pp 220-248. [In Persian].

Stiegler, Bernard (2015), *States of Shock: Stupidity and Knowledge in Twenty-First Century*, Cambridge, Polity Press.

Thrift, Nigel (2005), *Knowing Capitalism*, London, Sage Publications Ltd.

Van Manen, Max (2014), *Phenomenology of Practice*, London, Routledge.

Vostal, Filip (2016), *Accelerating Academia: The Changing Structure of Academic Time*, London, Palgrave Macmillan

اساتید دانشگاه و دانشگاه ایده‌ال:

پدیدارشناسی دانشگاه ایده‌ال در بین اساتید دانشگاه گیلان

پیمان توکلی*

علی یعقوبی چوبری**، حمید عباداللهی چنذاق***، سینا جهان‌دیده****

چکیده

ایده و به‌تناسب آن ماهیت دانشگاه همواره با استعاره‌های گوناگونی در نسبت با ساخت تاریخی زمانه توصیف و تبیین شده است. بنابراین هدف تحقیق حاضر مطالعه پدیدارشناسانه دانشگاه در پیوند با استعاره ایده‌ال بودن است. در واقع هدف تحقیق یافتن معنای دانشگاه ایده‌ال در میان اساتید به‌عنوان کنشگران دانشگاهی است. به‌لحاظ روش‌شناسی، رویکرد آن کیفی است و از منظر پدیدارشناسانه با تأکید بر رویکرد فان‌مانن برای تحلیل داده‌ها استفاده شده است. جامعه آماری آن اساتید شاغل در دانشگاه گیلان در حال حاضر هستند. روش نمونه‌گیری آن هدفمند با تأکید بر تنوع حداکثری است. با استفاده از تکنیک مصاحبه نیمه‌ساختاریافته و پس از مصاحبه با ۲۵ نفر از اساتید دانشگاه گیلان و اشباع نظری داده‌ها گردآوری شد. یافته‌های تحقیق بیانگر ۸ مقوله به‌عنوان ویژگی‌های یک دانشگاه ایده‌ال هستند. این مقولات دانشگاه‌های انسان‌محور، مسئله‌محور، جهان‌محور، علم‌محور، کیفی، غیرایدئولوژیک، کنشگر و شتاب را شامل می‌شوند. بر این مبنای در یک دانشگاه ایده‌ال، دانشگاه نه در کرانه بلکه در مرکز قرار دارد. آموزش ترجمه‌ای از پژوهش است و پژوهش نخبه‌گرایانه به‌عنوان یک کالای لوکس بخشی از

* دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی فرهنگی، دانشگاه گیلان، ایران (نویسنده مسئول)، peyman.tavakoli89@gmail.com

** دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، ایران،
aliyaghoobi2002@yahoo.com

*** دانشیار گروه علوم اجتماعی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه گیلان، ایران، h_ebadollahi@guilan.ac.ir

**** استادیار گروه آموزش زبان فارسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس گیلان، ایران، sina4801@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۰۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۱۰/۱۹

تعلقات دانشگاه نیست. در نهایت با یک تفکر سلبی در نسبت با جهان بیرون، میدان رقابت علمی بر مبنای ارزش‌های دانشگاهی تعیین می‌شود.

کلیدواژه‌ها: اساتید دانشگاه، دانشگاه ایده‌ال، دانشگاه کیفی، دانشگاه غیرایده‌آلودژیک، دانشگاه کنشگر.

۱. مقدمه

دانشگاه به‌عنوان یک نهاد و زیست‌جهان با توجه به دگرگونی‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی تجربه‌های گوناگونی از خود داشته است. در واقع دانشگاه‌ها از هر دو سمت جناح‌های راست و چپ استدلال کرده‌اند، تا حد زیادی آن نوع از سلسله‌مراتب دولتی دانش که ظاهراً خاص دوره‌ی تا ۱۹۶۰ بود که دانشگاهیان در دانشگاه‌ها در نوک پیکان سلسله‌مراتب قرار داشته‌اند به‌عنوان کسانی که می‌توانند معتبرترین دانش را ارائه دهند، با مجموعه‌ای از اجتماعات دانشی هموارتر و حتی متنوع‌تر و وابستگی متقابل بیشتر جایگزین شده‌اند (Thrift 2005:23). لیوتار (۱۹۷۹) در کتاب «شرایط پست مدرن: گزارشی درباره دانش» می‌نویسد که تغییر جهت مهمی اکنون در حال رخ دادن است، تغییر جهتی که تلاش می‌کند وضعیت دانش در استیلائی یک‌جانبه فرم‌های ابزاری دانش و اندیشه را تغییر دهد. از دیدگاه وی دانشگاه‌ها و انقلاب تکنولوژی اطلاعاتی، مسئولیت اصلی را در این مسیر برعهده دارند. وی می‌نویسد که جایگاه دانش تغییر می‌یابد هم‌زمان که جوامع وارد عصر پسا صنعتی و فرهنگ‌ها وارد عصر پست مدرن می‌شوند (Hassan 2009:119). امروزه از دانشگاه‌ها انتظار می‌رود که در راستای منافع ملی عمل کنند، تولید سرمایه انسانی برای اقتصاد دانشی پویا را گسترش دهند در به‌کارگیری سرمایه‌های عمومی کارا تر شود. به تعبیر فولر دانشگاه‌ها تحت فشار هستند تا به‌صورت مؤثرتر به‌عنوان کارخانه‌های مدرک‌سازی عمل کنند (Vostal 2016:184).

۲. بیان مسئله

عصر مدرن به‌صورت آهسته از همبستگی اولیه با چرخه‌ها و فرآیندهای طبیعی گسسته می‌شود تا به یک پیوستار افسون‌زدایی‌شده از نقاط اکنون تبدیل شود که ضرورتاً متجانس هستند. در مسیر چنین تغییرات مهمی هم‌چون شهری شدن، سکولار شدن، تجاری شدن، تکنولوژیک شدن و همچنین افزایش هرچه بیشتر پیچیدگی اجتماعی، زندگی جوامع و سوژه‌های مدرن به‌صورت وحشتناک و مضمحل‌کننده‌ای با ارجاع به زمان سنج، بازنمایی زمان بر مبنای قاعده لحظات

پیوسته سامان داده می‌شوند (Hammer 2011:2-3). در واقع در جامعه صنعتی نظم شغلی روزانه هیچ ارتباطی با پدیده‌های طبیعت ندارد، ریتم این نوع زندگی از طریق شتاب سیستم ماشین از ریتم زندگی پیروی نمی‌کند، تقسیم کار گسترده، پیچیده و ماهرانه به صورت مکان‌مند در فضا و مکان توزیع می‌شود، که به‌عنوان مشخصه صنعت‌گرایی نیازمند هماهنگی خیلی دقیق فعالیت‌های براساس فواصل زمانی پیش‌بینی‌شده و جدول‌بندی‌شده است و بر انسان‌ها مرزهای محدود و محدودتری از محاسبه‌ی زمان مکانیکی بر مبنای ثانیه‌ها را تحمیل می‌کند که هیچ ارتباطی با ریتم نرمال فعالیت‌های حیاتی ندارد (Mukerjee 1943:50). به تعبیر باومن در جهانی که اشیاء ناپایدار مواد سازنده هویت‌هایی هستند که ضرورتاً ناپایدار هستند، فرد نیاز دارد به صورت مداوم هوشیار باشد، اما فراتر از همه این‌ها فرد نیاز دارد از انعطاف‌پذیری و شتاب برای سازگاری مجدد خود در پیروی سریع از الگوهای در حال تغییر جهان بیرون دفاع کند (Bauman 2000:85). در این میان هنگامی که میزان فزاینده‌ای از اطلاعات با سرعت زیادی توزیع می‌شود، ساختن روایت‌ها، نظم‌ها و توالی‌های تحول‌گرا بسیار دشوار می‌شوند. پاره‌های (زمانی) به تهدیدی برای هژمونیک‌شدن تبدیل می‌شوند. این امر پیامدهایی برای راه‌های ارتباطی ما با دانش، کار و سبک زندگی در یک معنای وسیع در بردارد. علت و معلول تحت فشار سنگینی در این موقعیت قرار دارند (Eriksen 2001:113). وجه دیگر جامعه مدرن اقتصادی‌شدن زیست انسانی به معنای حاکمیت قواعد اقتصادی در مناسبات اجتماعی در قالب مدیریتی‌شدن آن است. دانشگاه هم به‌عنوان یکی از نهادهای اصلی جامعه مستثنی نبوده است. این تأثیرپذیری دانشگاه در شکل اخیر آن یعنی حاکمیت‌یافتن نئولیبرالیسم همراه با روند جهانی‌شدن نمود بارزتری داشته است. در واقع تحت استیلای نئولیبرالیسم دانشگاه به شکل فزاینده‌ای به‌عنوان یک کسب‌وکار تجاری صوربندی شد. دانشگاه از طریق نیروهای بازار به درون تجارت پول ساز پرتاب شد (به‌علاوه هم زمان که کمک هزینه‌های دولتی به تدریج قطع شد بایستی منابع جایگزین سرمایه‌گذاری را بیابد). دانشگاه به‌شناکردن یا غرق‌شدن همانند هر تجارتی از طریق فهم فرصت‌ها و ادار شد. امروزه دانشگاه به مطابقت با قوانین بازار به اندازه‌ای تحریک می‌شود که از لحاظ تاریخی بی سابقه است (Hassan 2019:120).

به‌هرحال در گذار این تغییرات مسئله ایده دانشگاه همواره کانون توجه دانشگاهیان بوده است به یک‌معنا همواره دانشگاهیان در پی تخیل کردن این ایده در قالب استعاره‌های متفاوت خواه انتقادی خواه ایدئولوژیک بوده‌اند. به‌عبارت‌دیگر تخیل کردن دانشگاه به‌صورت ضمنی تخیل کردن دانشگاه به‌شکلی متفاوت است. تخیل کردن بدین‌معناست که دانشگاه می‌تواند

متفاوت از صور معاصرش باشد. هنگامی که تصویرهای جایگزین از دانشگاه در دسترس هستند راه برای ایده‌ها یا چشم‌اندازهای نوین دانشگاه با اشکال کنونی آن باز می‌شود. تصویرهای جدید می‌توانند به‌عنوان استانداردهای انتقادی به‌کار گرفته شوند که به‌وسیله آن‌ها اشکال معاصر دانشگاه می‌توانند قضاوت شوند (Barnett: 2013:29). به‌همین دلیل ایده دانشگاه تغییرات بسیاری را متحمل شده است و به سوژه مفهوم‌پردازی‌های گوناگونی در طول زمان تبدیل شده است. برای سده‌ها، ایده دانشگاه ایده دانشگاه متافیزیکی به‌عنوان انعکاسی از جستاری بود که پیوندهای انسان با خدا، کیهان یا حقیقت یا روح یا حتی دولت را تقویت می‌کرد. این مفهوم‌پردازی مسیر را برای دانشگاه پژوهشی فراهم کرد که اکنون راه را برای دانشگاه کارآفرین فراهم می‌کند که از نوع خودش با ظهور ایده ضمنی دانشگاه بنگاه-مانند (Cooperative University) درارتباط است (Barnett 2013:1). هومبولت و اشلایماخر دو ایده را با ایده دانشگاه همراه می‌دانند. نخست، دغدغه آن‌ها این مسئله است که چگونه علم مدرن رهاشده از سرمدیت دین و کلیسا می‌تواند بدون به‌خطر انداختن استقلال آن خواه از طریق قدرت دولت که وجود بیرونی علم را تضمین می‌کند یا از طریق فشارهایی از سمت سیستم شغلی و اقتصادی همراه با علاقه آن به کاربردهای مفید کار علمی نهادینه شود. هومبولت و اشلایماخر راه حل را برای این مسئله در یک استقلال سازماندهی شده حکومتی علم می‌بینند که از دانشگاه هم در مقابل مداخلات سیاسی و هم الزامات اقتصادی حمایت می‌کند. هم‌زمان و در ایده دوم هومبولت و اشلایماخر می‌خواهند توضیح دهند به چه میزان تضمین کردن فرم سازمانی بیرونی اندیشه آزادی درونی نامحدود به نفع خودت دولت است، اما هر دو بر این باور بودند که اگر تنها کار علمی در جهت پویایی‌ها و فرآیندهای پژوهش و روانه شوند دانشگاه‌ها می‌توانند به‌عنوان نقطه ثقل فرهنگ اخلاقی و بعلاوه زندگی معنوی ملت به‌صورت کلی در نظر گرفته شوند (Habermas 1987:9). در جامعه معاصر، همه انواع دانش تضمین شده‌اند اگرچه از بین نرفته‌اند. مهارت‌ها ناپدید شده‌اند و دانش زندگی با تحمیل رفتار استاندارد توسط مصرف‌گرایی از هم پاشیده شده است. آن‌گونه که دانش علمی و نظری، که به کارکرد اصلی برای توسعه اقتصادی و صنعتی تبدیل شده است، سوژه بی‌اعتمادی است از جمله در میان اساتید که احساس می‌کنند غرق شده‌اند یا حتی به‌واسطه جریان یا ویژگی تکاملی آن بی‌اعتبار شده‌اند (Stiegler 2015:20). به‌تعبیر ژاک دریدا در روزگار کانت این بیرون‌بودگی می‌توانست به‌حاشیه دانشگاه محدود شود. این امر دیگر آنقدر مشخص و ساده نیست. امروز در هر حال خود دانشگاه به حاشیه آن تبدیل شده است. دپارتمان‌های مشخصی در دانشگاه

حداقل به این شرایط تقلیل یافته‌اند. دولت دیگر پژوهش مشخصی را به دانشگاه واگذرا نمی‌کند (Stiegler 2015:28). یاسپرس استقلال علمی را تحقق یک شبکه جامعه بین‌المللی می‌دانست که از وضعیت آزاد در مقابل وضعیت تمامیت‌خواه دفاع می‌کند. اشلسکی به این دیدگاه یک نکته وجودی و شخصی اضافه کرد، استقلال علمی به معنای فاصله گرفتن از و یکسر مزیت اخلاقی و فشارهای حاصل از پویایی‌های خود-محرك الزامات سیستمی دولت و اقتصاد بود (Habermas 1987:17).

بنابراین دانشگاه به‌عنوان یک نهاد مدرن در نسبت با تحولات سیاسی و اقتصادی جامعه به‌اشکال گوناگون اندیشیده شده است. با توجه به این‌که پژوهش پدیدارشناسانه به‌نزدیک آوردن بازاندیشانه آنچه است که تمایل به مبهم‌بودن دارد، آنچه که تمایل به فرارکردن از قابل‌فهمیدن بینش طبیعی ما از زندگی روزمره است (Van Manen 2104:6). پژوهش حاضر در تلاش برای یافتن معنای ایده دانشگاه ایده‌ال است. به‌عبارت‌دیگر علمی که کنکاش در اندیشه انسان را تفسیر و تبیین می‌کنند بایستی با توصیفی از ساختارهای بنیادین آنچه که پیش‌اعلمی است کار خود را آغاز کنند، واقعیتی که برای کسانی که در بینش طبیعی باقی می‌مانند کاملاً بدیهی است. این واقعیت زیست جهان روزمره است. جهان روزمره واقعیتی است که در آن انسان به‌صورت پیوسته و به‌طرقی مشارکت می‌کند که هم‌زمان اجتناب‌ناپذیر و الگومند هستند. زیست جهان روزمره حوزه واقعیتی است که انسان در آن با خودش درگیر می‌شود و می‌تواند تغییر کند (Schutz 1973:3).

به باور برگر و لاکمن (۱۹۹۶) به‌تأسی از مفاهیم دوربودگی (Remoteness) و نزدیک‌بودگی (Nearness) دازاین هایدگری (۲۰۱۰) اگرچه ذخیره اجتماعی دانش جهان روزمره را به‌صورت منسجم می‌فهمد که بر مبنای نواحی آشنا با دوردست متمایز می‌شود، کلیت آن جهان را به‌صورت مبهم باقی می‌گذارد. به بیانی متفاوت‌تر، واقعیت زندگی روزمره به‌عنوان ناحیه روشنایی پدیدار می‌شود و در پشت آن یک زمینه تاریکی وجود دارد. همان‌گونه که برخی نواحی واقعیت روشن می‌شوند، اما بقیه مبهم می‌شوند. من می‌توانم همه چیز را درباره این واقعیت که وجود دارد را بدانم (Berger&Luckman 1996:59). از دیدگاه شوتس سیستم واقعیت مختص به جهان مدرن پیش از هر چیزی در قالب یک موقعیت متعین بیوگرافیک نظم داده می‌شود، که چهارچوب ارجاع نخستین یا ساختار ارتباط تجربه است. تمرکز شوتس در موقعیت بیوگرافیک بر طرح‌های زندگی متعین و خرده‌طرح‌ها به‌عنوان چهارچوبی است که در درون آن انتخاب پروژه‌های خاص بیشتری پدید می‌آید (Ferguson 2006:93-94). تجربه زیسته

اساتید در زیست-جهان دانشگاه سبب شکل‌گیری یک نوع موقعیت بیوگرافیک می‌شود. آن‌ها در این موقعیت بیوگرافیک به معناسازی از جهان می‌پردازند. در جریان این تجربه بیوگرافیک معناها به‌نوعی امر مفروض قطعی هستند. به تعبیر شوتس (۱۹۷۳) این نوع تجربه در واقع اپوخه نخست است که فرد در مواجهه با جهان به‌معنا دست پیدا می‌کند. هدف ما در این مطالعه دست‌یافتن به مفهوم دانشگاه ایده‌ال و نه استعاره‌هایی هم‌چون دانشگاه کارآفرین، سرمایه‌دارانه، دانشگاه مسئولیت‌پذیر و امثالهم است. میدان تحقیق حاضر تجربه اساتید دانشگاه گیلان به‌صورت منحصر به فرد است. در واقع تجربه‌های زیسته اساتید دانشگاه گیلان به‌عنوان عضو هیئت علمی موضوع تحقیق حاضر هست. در این تحقیق به این سوال پاسخ خواهیم داد: از دیدگاه اساتید دانشگاه، دانشگاه ایده‌ال به چه معنا است؟

۳. پیشینه پژوهش

معنای مفهوم دانشگاه به‌عنوان یک نهاد مدرن همواره مورد نزاع بوده است. این نزاع مفهومی درباره نقش کش‌گران دانشگاهی و یا به اصطلاح دانشگاهیان تا نسبت میان دانشگاه و دولت، اقتصاد، جامعه و علم تا به امروز همواره از زوایای گوناگون بسط و گسترش یافته است. با توجه به روح تاریخی هر دوره استعاره‌های بسیاری به‌عنوان صفت دانشگاه برای توصیف و تبیین آن استفاده شده است. از این رو در ارتباط با همین استعاره‌ها کارهای میدانی از سوی پژوهشگران انجام شده است. در میان پژوهش‌های داخلی به‌صورت مستقیم ایده‌ال‌بودن خود دانشگاه موضوع کارهای میدانی نبوده است، اما چنانچه «استاد خوب‌بودن» را یک وضعیت ایده‌ال در دانشگاه تلقی کرد. به یک معنا از حیث ویژگی‌های کنشگران دانشگاهی کار صدیقه ناظمیان (۱۳۹۸) با عنوان «ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان: مطالعه موردی پردیس فاطمه الزهرا (س) یزد» ویژگی‌های یک استاد خوب را از دیدگاه دانشجویان توان علمی استاد، آشنایی با روش‌های ارتباطی و شیوه‌های مناسب برخورد با دانشجو می‌داند. در همین ارتباط کار میدانی یحیی کمالی و محمد عبدالله‌پور چناری (۱۳۹۴) با عنوان «بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان» ویژگی‌های استاد خوب را در پنج مقوله توانمندی پژوهشی، توانمندی آموزشی و تدریس، نظارت و ارزشیابی دانشجویان، اخلاق و رفتار و پایبندی به مقررات آموزشی دسته‌بندی می‌کند. خوشنویسان و همکاران (۱۳۹۷) در مقاله خود با عنوان «الزامات و چالش‌های علوم انسانی کارآفرین: تحلیلی پدیدارشناسانه از وضعیت علوم انسانی در نظام

دانشگاهی ایران" به مطالعه‌ی پدیدارشناسانه‌ی وضعیت علوم انسانی در نسل سوم نظام دانشگاهی" می‌پردازند. نویسندگان علاوه بر بیان الزامات کارآفرین کردن این علوم به چالش‌های این علوم از جمله چالش‌های محتوایی (محتوای انفعالی، تفاوت الگوواره‌ای)، ساختاری (استقلال علوم انسانی از سیاست، حمایت نهادی)، عاملیتی (راه‌بردهای آموزشی، نامعلمی) و زمینه‌ای (فرهنگ دانشگاهی، شلوغ‌کاری علوم زیستی-دقیقه) اشاره می‌کنند. از سوی دیگر پژوهش اکبر درخشان و همکاران (۱۳۹۲) با عنوان «بررسی نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی» اولویت‌دادن به‌حیطه دانش‌پژوهی و مهارت ارتباطی استاد، بیانگر اهمیتی است که این قشر برای تعامل با دانشجویان به‌عنوان پیش‌زمینه تعلیم و تربیت قائل شده‌اند، اما حامد شیرینی (۱۳۹۲) با پژوهشی تحت‌عنوان «شاخص‌های دانشگاه در جامعه دانش: الگویی برای ارزیابی دانشگاه‌ها در جامعه جدید» که با استفاده از روش اسنادی و تحلیلی به تدوین الگویی مفهومی (نوع آرمانی در جامعه دانش) می‌پردازد. براساس این الگو می‌توان شاخص‌های آکادمیک جدید در جامعه دانش را «دانشگاه جهان‌گرا»، «دانشگاه پیوندی»، «دانشگاه مبتنی بر شیوه ۲ (تولید دانش)»، «دانشگاه فرهنگی و فناورانه» و «دانشگاه باز و گسترده» صورت‌بندی کرد که گذار از ساختار آکادمیک سنتی به الگوی آکادمیک منطبق با جامعه دانش را بازنمایی می‌کنند. این امر با نتایج پژوهش الهه هرندی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) با عنوان «بررسی خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس» با محوریت ویژگی‌های دانشگاهیان و با استفاده از تحلیل عاملی، پنج عامل دانش‌پژوهی، رفتاری، تکنیکی، ارتباطی و شخصی ویژگی‌های یک استاد خوب را از دیدگاه دانشجویان تبیین می‌کنند.

در حوزه پژوهش‌های خارجی می‌توان به استعاره‌های زیادی درباره دانشگاه اشاره کرد از جمله: دانشگاه لیبرال (Newman 1976)، دانشگاه بازاری‌شده (Daniel 1998)، دانشگاه سیال (Bayman 2000)، دانشگاه بدون مرز (Middlehurst 2001)، دانشگاه جهان‌وطن (Delanty 2001)، دانشگاه مجازی (Robins & Webster 2002)، دانشگاه مدنی (Watson 2007)، دانشگاه شبکه‌ای (Standaert 2009)، دانشگاه آنارشیک (Suisa 2010)، دانشگاه اکولوژیک (Barnett 2011)، دانشگاه دیجیتال (Parker 2012) (بارنت ۲۰۱۳: ۶۷-۷۰).

در هر یک از پژوهش‌ها و استعاره‌های مورد اشاره ایده‌ال‌بودن دانشگاه به خودی خود موضوع مطالعه نبوده است. اگرچه به صورت نظری ایده دانشگاه از چشم‌اندازهای متفاوت به اشکال مختلف در نسبت به روح تاریخی زمانه مفهوم‌پردازی شده است. در پژوهش حاضر

ایده‌ال یا آرمانی بودن دانشگاه به‌عنوان یک ابژه پدیدارشناسانه مورد مطالعه قرار گرفته است. به‌عبارت‌دیگر معنای ایده‌ال بودن شاید با برخی از این ایده‌ها در برخی جوانب هم‌پوشانی داشته باشد، اما ضرورتاً با آن‌ها هم‌معنا و مترادف نیست.

۴. چهارچوب مفهومی

داشتن یک چهارچوب مفهومی یا نظری بخش‌هایی از یک موضوع را مشخص سازد که محقق بایستی بر آن تمرکز کند. برای یک رویکرد پدیدارشناسانه، یک چهارچوب مفهومی می‌تواند محقق را به نواحی هدایت کند که بایستی کنکاش شوند (Larsen 2022: 131). دیک پلز به پرسش درباره‌ی خاص‌بودگی علم بر مبنای مفهوم مثلث اجتماعی می‌پردازد. در واقع این مدل فضایی-زمانی هستی‌شناسی سه‌گانه کلاسیک فرهنگ، سیاست و اقتصاد را بازنگری می‌کند تا دوباره مسئله لیبرال‌جدایی حوزه‌های اجتماعی با مسئله پسالیبرال تمایززدایی و حذف مرزها متعادل کند این کیهان جدید استقلال کم‌تری برای فرهنگ و علم تعریف می‌کند که دیگر متکی بر مفروضات لیبرال هسته‌ای بی‌طرفی و بی‌علاقگی نیستند و بر نمایه زمانی عمل شتاب‌نیافته تاکید دارد که نیازمند دفاع در برابر تقاضای فوریت، آنیت و شهرت است که از مسیرهای سریع در مثلث اجتماعی هجوم می‌آورند (Pels 2003:21). وی رقابت در میدان علم را متمایز از سایر میدان‌ها می‌داند. به‌باور وی ذات متمایز تنازع برای اقتدار علمی یا سرمایه علمی در مقایسه با تنازع برای سرمایه دینی، سیاسی و قانونی در این واقعیت قرار دارد که دانشمندان علاقه‌مند به سود روزمره یا قدرت عریان نیستند بلکه نسبت به سود و قدرت شگفت‌آور شناخت یا ساختن یک نام علمی متمایز علاقه‌مند هستند این سرمایه‌ی شهرت می‌تواند در زمینه‌ای انباشت شود که تولیدکنندگان به داشتن مشتریان غیر از همکاران و رقیبان خود تمایل ندارند یعنی کسانی که گروه اعطای شناخت موثر را تشکیل می‌دهند (Pels 2003:122).

از سوی دیگر روبرت حسن باتوجه به‌استیلائی نئولیبرالیسم در حوزه آموزش به شکل‌گیری صنعت آموزش اشاره می‌کند. به بیان وی آموزه دکتترین نئولیبرال این است که تقریباً همه چیز می‌تواند یک فرصت برای بازار باشد که به‌عنوان سود عملی شود و هم‌چنین بازار تشویش انسانی را به‌عنوان گشودگی برای تجارت جدید تسخیر و استعمار کرده است یعنی به‌صورت مؤثر هم خلق یک صنعت از آن و هم فروریختن اجتماعی-روانشناسانه عمومی با ساختاربندهی اقتصادی مجدد و ایجاد یک جامعه شبکه‌ای است که از ۱۹۷۰ اتفاق افتاده است. نئولیبرالیسم این کار را از طریق همان فرآیندهایی انجام می‌دهد که صنعت آموزشی از قاعده‌زدایی

دانشگاه‌ها ساخته‌اند یا صنعت مشاوره‌ای که از تهی‌ساختن سطوح مدیریت در قالب‌بندی بنگاه‌های بی‌وزن برای رقابت در قرن ۲۱ ساخته شده است (Hassan 2009:114).

مسئله مهم دیگر در ایده دانشگاه بحث آزادی است. تحت‌استیلای حاکمیت یک کل سرکوب‌گر آزادی می‌تواند به یک ابزار قدرت‌مند استیلا تبدیل شود. دامنه انتخاب برای کنشگر قطعاً در تعیین کردن میزان آزادی انسان نیست بلکه آنچه که می‌توان انتخاب کرد و آنچه که توسط فرد انتخاب می‌شود. قاعده برای انتخاب آزادی هرگز نمی‌تواند یک قاعده مطلق باشد و این که هرگز به‌طور کامل نسبی نیست. انتخاب آزاد اربابان، اربابان یا بردگان را از بین نمی‌برد. انتخاب آزاد در میان تنوع گسترده کالاها و خدمات به معنای آزادی نیست چنانچه این کالاها و خدمات از کنترل‌های اجتماعی بر زیست محنت‌بار و ترس‌آلود حمایت کنند یعنی اگر از بیگانگی حمایت کنند و با تولید خودبه‌خود نیازهای تحمیل‌شده به وسیله فرد استقلال را بنیان نمی‌نهد، بلکه تنها کارایی کنترل‌ها را تأیید می‌کند (Marcuse 2002:10). آزادی در نسبت با ساختارهای اجتماعی معاصر آن معنا می‌شود معاصریتی که اکنون به‌عنوان جامعه دانشی یاد می‌شود. در واقع آنچه که جامعه دانشی را از تبدیل کار به تکنولوژی به‌مثابه مشخصه تاریخ بشری متمایز می‌کند حضور واسطه‌های دانشگاهی است؛ یعنی کسانی که تبدیل انسان به‌ابزار را از طریق تحت‌استیلا درآوردن آنان به رویه‌های آشکار فراهم می‌کنند. هنگامی که دانشگاهیان کارمندان دولت هستند آن‌ها لحظه‌ای از سوداگری برای آن چه که می‌تواند به شکل دیگری بیان مستقیم تملک سرمایه‌دارانه باشد را فراهم می‌کنند (Fuller 2009:8). وی شش تم اصلی دانشگاه همبولتی را این‌گونه صورت‌بندی می‌کند: ۱. آینده‌گرایی به‌عنوان روح دانشگاه همبولتی ۲. آگاهی تاریخی به‌عنوان منبع آینده‌گرایی همبولتی ۳. قضاوت به‌عنوان بینش اصلی همبولتی ۴. ترجمه به‌عنوان فعالیت اصلی همبولتی ۵. دانش به‌عنوان یک خیر عمومی به‌عنوان ایده‌ال همبولتی ۶. حرفه‌ای‌گری آکادمیک (Fuller 2023:11-14).

هارتموت رزا در نظریه شتاب خود تلاش می‌کند که تشخیص‌های ناهم‌زمانی را نظام‌مند کند، که آن‌ها سه سطح تحولات متمایز از لحاظ تحلیلی را شامل می‌شوند: ۱. همیشه ممکن است که الگوها و چشم‌اندازهای زمانی نهادینه‌شده سیستماتیک و از لحاظ ساختاری القاشده از یک طرف و الگوها و چشم‌اندازهای زمانی کنشگران به شکل فزاینده‌ای از هم جدا شوند یعنی این دو نوع ساختار زمانی به‌عنوان نتیجه مهاجرت یا تغییر سریع سیستم از هم گسیخته می‌شوند (ناهم‌زمان می‌شوند). ۲. شکل دوم ناهم‌زمانی بوسیله‌ی فرضیه آلهایت از عدم تجانس در حال رشد سه افق زمانی راهنمایی‌کننده کنشگر (یعنی از هم گسیختگی چشم‌اندازهای زمان

روزمره، زمان بیوگرافیک و زمان تاریخی) در جوامع سرمایه‌داری مدرن بازنمایی می‌شود. ۳. خرده سیستم‌های اجتماعی سیستم‌های کارکردی هم‌چنین می‌توانند باتوجه به یکدیگر ناهم‌زمان شوند (Rosa 2013:18). شیوه اطلاعات هماهنگ، کاربرد زمان و مکان را برای ثبت کردن زبان در زمینه‌های مختلف را از بین می‌برد. این شیوه به‌همین دلیل فهم زبان و جامعه را می‌گشاید و هیچ نوع ارجاعی در شبکه چشم‌انداز رنسانس و واقع‌گرایی تقلیدی خرد روشنگری ندارد. سوژه دیگر در مقابل اثره، انسان در مقابل طبیعت یا ذات در مقابل وجود قرار نمی‌گیرد. واژگان دیگر نمی‌توانند در فضا و زمان خاص زمان واقعی بیان‌شده در زمینه و فضای اکنون یا زمان انتزاعی اسناد در قفسه فایل‌های بوروکراتیک، آرشیو کتابخانه جای‌گذاری شوند. گفتار از طریق هماهنگی زمانی/مکانی کتاب‌ها و برگه‌های کاغذ چهارچوب‌بندی می‌شود. هر دو برای ما منطق بازنمایی در دسترس هستند. در مقابل زبان الکترونیکی خود را به چنین چهارچوب‌بندی ترسیم نمی‌کند. این زبان در همه‌جا و هیچ‌جا، همیشه و هرگز وجود دارد، این زبان در حقیقت مادی و غیرمادی است (Poster 2007:85).

امروزه پژوهشگر در ابتدا نه در یک محیط فکری بلکه در یک محیط رقابتی عمل می‌کند. رقابت در حوزه ایده‌ها البته مفید است، عمل کردن به‌عنوان یک نوع دیالکتیک ارسطویی که هدف آن حرکت به‌سمت یک شکل از حقیقت است، اما دانشگاه با‌عنوان تجارت تنها میان افراد رقابت ایجاد می‌کند که هدف آنها تضمین یک خط سیر شغلی، جذب سرمایه، رزومه بلند بالاتر داشتن، تأثیر داشتن و اگر کسی به اندازه کافی متعهد و با اراده باشد، بدست آوردن یک چهره عمومی و رویایی از رویاهای برخی افراد؛ یعنی تبدیل شدن به‌سلبریتی است (Hassan 2015:91). کلاوس دوره (Klaus Durre) پیشنهاد می‌کند که حتی دیگری غیرسرمایه‌داری (برای مثال دانش، دانشگاه‌ها، بخش آموزش عالی) در رژیم زمانی سرمایه‌دارانه غالب آمیخته می‌شود. قاعده فتح سرزمین، که یک عقلانیت سرمایه‌دارانه متفاوت به‌ویژه در قواعد رقابت و انباشت را دربرمی‌گیرد گرایش به انتقال هرچه بیشتر به‌برخی از حوزه‌های اجتماعی را دارد. شکل رایج رژیم زمانی سرمایه‌دارانه، براساس دیدگاه کلاس دوره، که فرآیند شتاب اجتماعی بخش جدایی‌ناپذیر آن است از طریق زمان گسسته ساختاری مشخص می‌شود که هسته اصلی فردیت انسانی، ذهن و مدیریت زمانی فردی را هدف قرار می‌دهد. در مفهوم‌پردازی کلاوس دوره، شتاب علی‌رغم اینکه شرط ضروری سرمایه‌داری مدرنیته متأخر است، به شدت نابرابر است: اعمال شیوه منعطف تولید با تهاجم گسترده سلطه زمانی اکثریت در جامعه همراه می‌شود. این مصادره واقعیت کنترل دسترسی به زمان کار و زمان زندگی به یک شیوه متمایز

اجتماعی در حال رخ دادن است. رژیم زمانی اجتماعی متمایز سرمایه‌داری بنابراین به صورت دیالکتیکی با سایر پارامترهای الزامی سازنده آن پیوند داده می‌شود، اما همچنین از طریق مرزهای آن تعیین می‌شود (Vostal 2016:46). اگر چه جای شگفتی نیست که دانشگاه در عصر اقتصاد دانش ملزم به درگیر شدن فعالانه با بازار، صنعت و تجارت است، امروز انتظارات خاصی در دامنه فعالیت‌های آن وجود دارند. در مقایسه با آن نخبه‌گرایی قرن نوزدهم (طبقه متوسط بالا و مردان سفیدپوست استیلا داشته‌اند) دارای پایگاه و استقلال نسبی دانشگاه از عقلانیت صنعتی و ابزاری، از دانشگاه امروز در خدمت تقاضاهای اقتصاد دانش بودن، پذیرفتن فرهنگ تجاری و ایدئولوژی بازار، و تغییر سازمانی پیچیدگی نهادی بر مبنای مدل‌های سازماندهی همکاری‌گرای انتظار می‌رود. به علاوه از دانشگاه‌های تحت شرایط اقتصاد دانش انتظار می‌رود نیروی محرک برای پیشبرد رشد اقتصادی باشند (همان ۱۴۳).

در ارتباط با زمان در دانشگاه ایلوژکی میان دو نوع زمان پروژه‌ای و پروسه‌ای تمایز قائل می‌شود. ویژگی‌های زمان پروژه‌ای: ۱. یک چارچوب زمانی دقیق همراه با آغاز و پایان ثابت اغلب با نشانه‌گذاری خاص میان هر دو را شامل می‌شود. ۲. خطی، انباشتی و پیشرونده است. ۳. غیرزمینه‌ای و ثابت است. ۴. زمان پروژه‌ای قابل پیش‌بینی و جبرگرا است. ۵. زمان سریع را می‌ستاید. ویژگی‌های زمان پروسه‌ای: ۱. مبهم و نامحدود است. ۲. غیرخطی است که دوره‌های توقف، کندی و شتاب را شامل می‌شود. ۳. زمینه‌محور است. ۴. آینده یک نوع معما است. ۵. ریشه در زمان آهسته دارد (Gibbs et al 2015:95-96). دانش جدید تحت تأثیر شرایط تغییر یافته‌ی خلق دانش از تغییر ساختارهای سازمان ناشی می‌شود، به دانش مناقشه‌انگیزی تبدیل می‌شود که باید نسبت به نقد گشوده باشد و توانایی بهبود از طریق نقد را داشته باشد. آنچه که مهم است بحث این نیست که چگونه و در چه نقطه‌ای دانش می‌تواند در ساختارهای نظم یافته موجود دانش کلی ادغام شود. دانش از طریق خود را درست_محافظت کردن به دانش حقیقی تبدیل نمی‌شود. بلکه می‌تواند در مقابل نقد و به شکل فزاینده‌ای در نسبت با فرآیند آزمایش تجربی از طریق اندازه‌گیری و تجهیزات گشوده باشد و بتواند خود را آنجا نگه دارد. بر مبنای شرایط معرفت‌شناسانه، یک دانش از قبل آماده است و در درون آن میل به واگذار کردن جایگاه بدست آمده را در هر جایگاهی به نفع دانش بعدی، اما بهتر را دارد (Nowotny 1996:87). بوردیو مدعی است که زمان‌مندی تقطیع شده تلویزیون همراه با گذارهای سریع روزنامه‌نگاری شتاب‌یافته یک فرهنگ عمومی تفکر را ایجاد می‌کند که یک نوع خاص از مشارکت را می‌پسندد. بوردیو از این نوع مشارکت بانام متفکران سریع یاد می‌کند. متفکران

سریع به‌عنوان متفکرانی توصیف می‌شوند سریع‌تر از یک گلوله سریع می‌اندیشند. آنها افرادی هستند که می‌توانند در زمان انتقال مستقیم نوع اشتباه سیاست اقتصادی اتحادیه اروپا، بایستی خواندن سنجش خرد ناب کانت در تابستان را توضیح دهند یا بنیان‌های شبه علم فاشیستی را توضیح دهند. با این وجود این یک واقعیت است که برخی از باهوش‌ترین اذهان نیاز به زمان برای بازاندیشی و برای توضیح دقیق و کافی درباره یک مسئله خاص را دارند. این دسته از اندیشمندان ناپدید می‌شوند و از دیدگاه وی به‌صورت بالقوه از تأثیرگذاری در عصر شتاب محروم می‌شوند (Eriksen 2001:114).

آنچه که پدیدارشناسی تلاش می‌کند انجام دهد فرود آمدن دوباره به تجربه کسی است که قضاوت می‌کند، اما برای فهم آنچه که در واقع تجربه می‌شود بایستی توصیفی را دنبال کرد که به‌دقت از تعدیل‌های آگاهی پیروی می‌کنند (Lyotard 1991:74). برای پدیدارشناس امر اجتماعی به هیچ طریقی ابژه نیست، امر اجتماعی به‌عنوان تجربه زیسته فهمیده می‌شود و خواهان یک توصیف کافی از این تجربه است تا بتواند معنای آن را بازسازی کند، اما این توصیف در نهایت تنها زمانی می‌تواند بر مبنای داده‌های جامعه‌شناسان خلق شود که خود این داده‌ها نتیجه یک عینیت‌یافتگی پیشینی امر اجتماعی است (Lyotard 1991:105).

هوسرل پدیدارشناسی را به‌عنوان یک علم ناب تعریف می‌کند منظور وی از این تعریف، علمی است عریان شده از همه محتوای تجربی، علمی که دانش ذاتی از ساختارهای ثابت موجود در دانستن، ادراک کردن، تخیل و غیره را بدون توجه به آنچه که در جهان واقعی می‌گذرد، بدون توجه به وجود آن جهان فراهم می‌کند (Moran 2000:133). ما به‌عنوان هستی‌های آگاه همیشه در زیست جهان زندگی می‌کنیم و به‌عنوان یگانگی تجربه می‌شود، این یک واقعیت پیشینی است. زیست‌جهان به‌عنوان ساختار کلی به عینیت و شی‌بودگی (Thingness) در اشکال مختلف اجازه پدیدارشدن را می‌دهد که در آن، آنها در فرهنگ‌های متفاوت به اشکال مختلف پدیدار می‌شوند (همان ۱۶۸).

پدیدارشناسی پروژه‌ای است که تلاش می‌کند معنای پیشابازاندیشی اکنون زیسته را توصیف کند. به‌هرحال پدیدارشناسی همچنین آگاه است که وقتی تلاش می‌کنیم لحظه‌حال اکنون زیسته را از طریق توصیف شفاهی یا مکتوب تسخیر کنیم، پس از قبل خیلی دیر هستیم. لحظه‌ای توقف می‌کنم و درباره آنچه که در زمان حال تجربه می‌کنم بازاندیشی می‌کنم - این لحظه ناگزیر عینی می‌شود، از سوژکتیویته اکنون زیسته به ابژه اکنون بازاندیشی درباره آن تغییر می‌کند. مهم نیست که چگونه بازاندیشی می‌کنیم، ما همیشه برای تسخیر لحظه اکنون زیسته

عقب هستیم، این اکنون، لحظه کوچک نگاه عاشق، یا لحظه کلان زندگی همراه با افسردگی است. لحظه، ممکن است بخشی از یک سال یا طول زمان اکنون یک ساعت، یک بعدازظهر، یک هفته یا یک دوره طولانی باشد (Van Manen 2014:34).

مطالعات نباید در انزوا انجام شوند. آن‌ها باید مبتنی بر بدنه دانش موجود در یک زمینه خاص باشند. یک مطالعه و دانش موجود می‌تواند به به‌صورت مناسبی با استفاده از یک چهارچوب نظری یا مفهومی به هم پیوند داده شوند (Larsen 2022:130). بنابراین در پژوهش حاضر تلاش شد تا بر مبنای دانش موجود طیفی از مفاهیم را در کنار هم قرار داد تا بتوان پس از اپوخه اول یعنی توصیف واقیعت در پایان یافته‌های پژوهش را با دانش پیشینی ارتباط داد یا نشانه‌هایی از آن یافت.

۵. روش‌شناسی

بنا بر استدلال فان‌مانن یافتن معنای تجربه زیسته تنها در صورت توقف و بازاندیشی در لحظه تجربه ممکن است، به عبارتی معنا چیزی نیست که بتوان تنها آن را از تباهی‌ها و لایه‌های آوار زندگی روزانه بیرون کشید. معنا از قبل در راز بازاندیشی پیشابازاندیشانه دیدن، شنیدن، لمس کردن، لمس شدن و در تماس بودن با جهان و معمای بازاندیشی درباره پدیده‌ای بودن همه این‌ها در هم پیچیده شده است. تجربه‌های جدید ممکن است به‌مواجهات مورد ظن قرار نگرفته معانی بدهند که قبل از آن نمی‌دانستیم. اندیشه‌های متفکرانه ممکن است بینش‌های قدیم و جدید و بینش‌هایی در نگاه چشم‌اندازمحور را به همراه خود بیاورند. وجد پدیدارشناسانه پروژه عاشقانه‌ای است که همه زیستن و زندگی را از طریق تصورات و زبان‌های نوشتن، سرودن و بیان پدیدارشناسانه به‌صورت معنادار بیان می‌کند (Van Manen 2014:18).

در تحقیق حاضر از رویکرد پدیدارشناسانه فان‌مانن در جهت تفسیر داده استفاده شده است. از دیدگاه وی پرسش از اینکه حجم نمونه مصاحبه شوندگان، مشارکت‌کنندگان و سوژه‌ها چقدر بایستی باشد، یا چگونه یک نمونه بایستی ساخته شود و در قالب‌های جنسیت، قومیت یا دیگر ملاحظات گزینشی تقارن داشته باشد بی‌معنا است (همان ۳۵۳)، اما با توجه به این که تحقیق حاضر در حوزه علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی است از روش نمونه‌گیری تنوع حداکثری استفاده کردیم که بتوانیم تا حد امکان ذات معنا را در ابعاد چندگانه آن بیابیم. نمونه‌گیری تنوع حداکثری می‌تواند هم به مکان‌ها و هم افراد اشاره کند. دامنه افراد و مکان‌هایی که جامعه آماری از آنها انتخاب می‌شود بایستی با جمعیت بزرگ‌تر تناسب داشته باشد. این

تکنیک نمونه‌گیری بایستی بیشترین امکان برای خوانندگان برای ارتباط برقرارکردن با آنچه که می‌خوانند فراهم کند (Seidman 2006:52). بنابراین جامعه آماری به‌صورت هدفمند برمبنای متغیرهایی از جمله دانشکده، گروه، رتبه علمی، سابقه هیئت علمی و جنسیت انتخاب گردید تا تنوع حداکثری را داشته باشد. بر این مبنای انتخاب جامعه آماری پس از دست یافتن به معانی مشابه پس از ۲۵ مصاحبه خاتمه یافت.

تکنیک انجام مصاحبه هم مصاحبه نیمه‌ساختار یافته است. رویکرد پدیدارشناسانه مصاحبه‌ها را به‌عنوان ابزارهای تحقیق می‌داند و به سخنان سوژه به‌عنوان گزارش‌های توصیفی آنها نگاه می‌کند. هدف پدیدارشناسی دستیابی تا حد امکان به توصیف‌های دقیق است از آنچه که مردم تجربه کرده‌اند (Brinkman&Kvale 2018:21). از طریق ارسال ایمیل و تماس تلفنی با اساتید زمان و مکان مصاحبه براساس میل و ذائقه آنها هماهنگ شد تا بتوانند تا حد امکان در محیط و زمان مورد نظر خود به بیان تجربیات خود پردازند و داده‌های قابل اعتمادی را به دست آورد. درنهایت در ارزیابی رویکرد کیفی بویژه پدیدارشناسی اعتبارپذیری (Credibility) بیش از پایایی مهم است. درخصوص اعتبار از روش‌های مختلفی نظیر تماس طولانی با محیط پژوهش، بهره‌گیری از نظریه‌ها و تحقیقات مختلف، کنترل داده‌ها از سوی مصاحبه‌شوندگان و تحقیقات مشابه استفاده شد. در مورد پایایی (قابلیت اطمینان Dependability) نیز متن مصاحبه پس از پیاده‌شدن مقوله‌بندی شد، در این‌باره اقدامات مختلفی از قبیل یادداشت‌برداری، پیاده‌کردن مصاحبه‌های ضبط‌شده بر نوار، تدوین برگه راهنمای مصاحبه، تهیه فهرست مصاحبه‌شوندگان، مقوله‌های استنتاج‌شده از داده‌ها و از اساتید و پژوهشگران در ساخت مقوله‌ها استفاده شد.

در تحقیق حاضر تلاش شد با خوانش چندباره متن‌های مصاحبه و تفسیر آنها در هر سه سطح خوانش کل‌گرایانه، خوانش انتخابی، خوانش تفصیلی معنای ذاتی متن را کشف کرد. بنابراین پس از مضمون‌سازی براساس معانی ذاتی، متن در سطح کل‌گرایانه بار دیگر خلق شد.

۶. یافته‌ها

در این پژوهش ۱۸ نفر مرد و ۷ نفر زن، ۱۰ نفر استادیار، ۱۳ نفر دانشیار و ۲ نفر استاد از ۷ دانشکده و پژوهشگاه گیلان شناسی و ۲۰ گروه آموزشی حضور داشتند. از لحاظ ترکیب سنی ۵ نفر زیر ۴۵ سال، ۱۳ نفر ۴۶ تا ۵۵ سال و ۵ نفر بالای ۵۵ سال هستند. ۷ نفر اساتید دارای پست‌های اجرایی مختلف هستند. یافته‌ها پس از مضمون‌سازی از طریق خوانش تفصیلی

در خوانش کل‌گرایانه در ۸ مقوله فرعی مقوله‌بندی شد. در ارتباط با کدها تا جایی که امکان‌پذیر بود تلاش گردید که کدهای با مضامین مشابه در قالب یک کد خلاصه شوند تا بتوان از آشفتگی حاصل از ازدیاد کدها جلوگیری کرد.

۱.۶ دانشگاه انسان‌محور

هر سازمانی در نسبت با محیط پیرامون خود اهداف و برنامه‌هایی تنظیم می‌کند. دانشگاه هم از این قاعده مستثنی نیست. در این مقوله برنامه‌ها و رویکردهای دانشگاه با محوریت خود انسان است. به عبارت دیگر انسان به خودی خود ارزشمند است و نه ساختارها و رویکردها. بنابراین میدان عمل باید در اختیار انسان قرار بگیرد تا خود وی بتواند به جهان تجسم ببخشد. در واقع جهان یک تجسم انسانی است. این تجسم انسانی را باید در نقد سیستم مکانیکی دانشگاه یافت. این سیستم هیچ نسبتی با محیط پیرامون و نیازها و خواسته‌های انسانی ندارد. به عبارت دیگر در حال حاضر یک سیستم انتزاعی در دانشگاه حکمرانی می‌کند. در واقع سازوکارها بیرونی هستند و هیچ نقشی برای انسان به عنوان کنشگر قائل نیست. این سیستم انتزاعی وجه دیگری دارد و آن هم تبعیض جنسیتی است که یکی از مشارکت‌کنندگان می‌گوید:

مشارکت‌کننده ۲۴ (استادیار دانشکده علوم انسانی) تبعیض جنسیتی در ساختار دانشگاه زنان را در ساختار خود حذف کرده است شما نگاه کنید آقای دکتر آقای دکتر آقای دکتر از روسای دانشکده‌ها تا معاون آموزشی همه آقای دکتر هستند یک نفر خانم نبود ما هیچ‌کدام لیاقت نداشتیم بنابراین تا زمانی که ما بخشی از جامعه را کنار می‌گذاریم پس تولید علم نمی‌تواند وجود داشته باشد و این طرح‌ها به چه شکل است ابزار کسب درآمد است تجارتخانه است.

در یک دانشگاه انسان‌محور زمان ساختاری حاکم نیست بلکه آزادی عمل برای دانشگاهیان در باب پژوهش تضمین می‌شود. بدین معنا که متناسب با نوع پژوهش زمان را تعیین می‌کند نه یک زمان کل‌گرایی که برای همه انواع پژوهش هم یک نوع چارچوب زمانی مشخص می‌کند. در مقابل این نظم زمان ساختاری یک نوع زمان فرایندی برای پژوهش وجود دارد که چهارچوب زمانی برای محقق تعیین نمی‌کند بلکه خود وی بنابر موضوع و میدان تحقیق پیش می‌رود و زمان به عنوان یک سیر خطی با پایان مشخص وجود ندارد. در این نوع زمان محوریت فرد است و نه ساختار، محوریت با موضوع است و نه نتیجه.

مشارکت‌کننده ۱۲ (دانشیار دانشکده هنر و معماری) پژوهش یک فرآیند است. پژوهش چرا فرایند است من در کلاس‌های روش تحقیق به بچه‌ها می‌گویم ببیند نتیجه یک طرف قضیه است و فرآیند انجام کار طرف دیگر قضیه، یعنی محصول در پژوهش نباید دنبال محصول باشید در خود فرایند تحقیق آموزشی است که خود پژوهشگر می‌بیند یعنی توانمندسازی فرد.

۲.۶ دانشگاه جهان محور

جهان پیرامون دغدغه اصلی دانشگاه و علم بوده و هم‌چنان هست. به عبارت دیگر ایده دانشگاه و علم به نوعی در تلاش برای شناخت و تأثیرگذاری بر جهان پدید آمده‌اند. در دانشگاه جهان محور، هدف توجه به جهان به عنوان یک کلیت و بهبود آن است. در واقع دانشگاه بخشی از جامعه است و هم راستا با اکنون جامعه حرکت می‌کند. دانشگاه می‌تواند با آن ارتباط برقرار کند. این دانشگاه علاوه بر تولید دانش تلاش می‌کند آن را با نیازهای جامعه پیوند دهد. در واقع علم دانشگاهی نسبت به وضعیت اکنون جامعه تولید می‌شود. البته پیوند دادن به معنای تحت تأثیر قرار گرفتن نیست بلکه به معنای کنش مستقلانه از سوی دانشگاه است. به عبارت دیگر:

مشارکت‌کننده ۱۷ (استادیار دانشکده علوم انسانی) دانشگاه بایستی علم و آگاهی را به گونه‌ای با نیازهای جامعه پیوند بزند و تولید ثروت کند. سمینارها و همایش‌ها ناظر به نیازهای جمع و جامعه نیست اساتید انگار دارند مشکلات خودشان را حل می‌کنند کاری به نیاز جامعه، جوانان و بازار ندارند از اینکه مثلاً و تولید علم تولید ثروت بکنند برای جامعه و ایجاد آرامش و آسایش بکنند نیست؛ یعنی در راستای نیاز جامعه متناسب با نیاز جامعه نیست و می‌خواهند نیاز خود را حل بکنند.

رسالت دیگر این نوع دانشگاه ارتباط با جهان به معنای عام آن است یعنی در عین حال که به محیط پیرامون خود توجه دارد با جهان و رای آن نیز ارتباط برقرار می‌کند. در نسبت با امکان کارآفرینی دانشگاه جهان‌محور در قالب اعتمادسازی در جامعه بیرونی، ایده‌های بیرونی خود را تجسم می‌کند. در واقع کارآفرینی در صورتی ممکن است که دانشگاه بتواند اعتماد لازم را در جامعه ایجاد کند و بتواند ایده‌های بیرونی را جذب کند. در این باره می‌توان به گزاره‌های همچون:

مشارکت‌کننده ۱۳ (دانشیار دانشکده علوم پایه) دانشگاه بایستی اعتماد در توانایی در حل مشکلات جامعه را ایجاد کند که من می‌توانم مشکلات را حل کنم هر جایی که هر مشکلی در

هر زمینه‌ای پیش بیاید مسائل عمرانی، مسائل روانی جامعه، مسائل محیط زیست هر کدام از این‌ها پیش بیاید اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی به نظر من دانشگاه باید آن را حل کند.

۳.۶ دانشگاه شتاب

با توجه به گسترش تکنولوژی‌های اطلاعاتی و بهبود شرایط تولید، شتاب گرفتن جریان زندگی در جامعه مدرن امری انکارناپذیر است. ارتباطات زمان واقعی فرد را از احساس انتظار به سمت عمل فوری سوق داده است. این شتاب باعث رخدادهای هم‌زمان در یک دامنه زمانی کوتاه مدت شده است. زمان دارای گشودگی نامتناهی نیست بلکه چهارچوبی متعین و متناهی است که باید هرچه بیشتر از آن استفاده کند. فرد اگر نتواند هم‌زمان با این شتاب گام بردارد دچار تشویش و احساس طردشدگی می‌کند. این شتاب در دانشگاه بیشتر خودش را در حوزه پژوهش نشان می‌دهد. در دانشگاه شتاب، چنانچه فرد نتواند در زمان ساختاری و متعین پژوهش‌های خود را انجام ندهد دچار ناهم‌زمانی با سیستم می‌شود.

مشارکت‌کننده ۵ (استادیار دانشکده علوم انسانی) من خیلی نمی‌پسندم برای همه‌چیز باید یک زمان مشخص کرد و اضطرار باید حضور داشته باشند، معمولاً آن زمانی که دانشجو بودیم در بحث پروژه‌های یک اصطلاح داشتیم شارلوت؛ یعنی خیلی سخت کارکردن فرداً مثلاً تحویل پروژه است امروز شب تا صبح شاید نخوابیم این وجود زمان یک مقدار انگیزه، فاکتور انگیزه را تقویت می‌کند ولی خوب این که خیلی تحت فشار قرار دهیم ممکن است خیلی از فاکتورها را در نظر نگیریم به نظرم یک محدوده زمانی معقول باید تعریف کرد برای هر رشته هم متفاوت است.

علم در دانشگاه شتاب مواج است؛ بدین معنا که علم دارای ماهیت ثابت نیست بلکه همراه با تغییرات اجتماعی، اقتصادی و پیشرفت تکنولوژیک ماهیت آن تغییر می‌کند. تعبیر دیگر درباره علم در این دانشگاه، علم به مثابه ظرف است. به عبارتی علم یک ساختار ثابت با گزاره‌های پیشینی نیست بلکه به صورت پیوسته در حال انباشت است و شاخه‌ها و زیر شاخه‌های جدید پدید می‌آیند. در نقد از ثابت بودن علم در دانشگاه کنونی این مواج بودن علم را می‌توان یافت. به عبارتی:

مشارکت‌کننده ۲۱ (دانشیار دانشکده علوم انسانی) علم ظرف است وقتی پر می‌شود یک ظرف دیگر کنار آن می‌گذاریم پر می‌شود گرایش جدید بوجود می‌آید علم یک ظرف است

غیر از ظرف چیز دیگری نیست وقتی می‌گویم علم ظرف هست به این معناست وقتی که پر می‌شود یک ظرف دیگر کنار آن می‌گذاریم نصف می‌شود گرایش جدید بوجود می‌آید.

۴.۶ دانشگاه علم‌محور

یکی از عناصر اصلی دانشگاه در طول تاریخ شکل‌گیری آن، مفهوم علم بوده است، اما اینکه علم چه جایگاهی در دانشگاه دارد همیشه مناقشه برانگیز بوده است. در واقع دانشگاه علم‌محور دانشگاهی است که در آن علم فی‌نفسه محوریت دارد و ارزش‌های و احساسات در آن جایگاهی ندارند. به یک معنا این علم است که ماهیت دانشگاه را تعریف می‌کند و نه ارزش‌های ایدئولوژیک. نکته‌ای که در نقد وضعیت کنونی دانشگاه در میان دانشگاهیان وجود دارد، استیلاي منافع فردی است البته این منافع فردی حاصل سیاست‌های ساختاری دانشگاه به‌عنوان یک نوع نهاد سرمایه‌داری است، که تلاش می‌کند با محصولات علمی برای خود یک جایگاه نمادین را تضمین کند. در دانشگاه کنونی با توجه به این رویکرد در دانشگاه دانشگاهیان هم سعی می‌کنند بر مبنای آن برای خود یک جایگاه نمادین کسب کنند.

مشارکت‌کننده ۱۲ (دانشیار دانشکده هنر و معماری) من علم را آکامیک نمی‌خواهم تعریف کنم برداشت من آن است که علم دغدغه گروهی انسان در واقع متعهد است که دنبال حل مشکلات جامعه هستند... بخش زیادی از جامعه‌ی دانشگاهی ما این طور نیستند؛ یعنی علم را سفره می‌بینند من علم را سفره نمی‌بینم علم سفره نیست علم در واقع دغدغه‌مندی یک جامعه است.

در چنین دانشگاهی پژوهش بایستی استقرایی باشد. یعنی باید مسئله را در درون جامعه یافت و نه بر مبنای ایده‌ها، نظریه‌ها و ارزش‌های پیشین. در واقع پژوهش زمانی اتفاق می‌افتد که در اکنون عینی جامعه با آن درگیر شویم. پژوهش بایستی فارغ از ارزش‌های ساختاری باشد. بنابراین بایستی تنوع در پژوهش وجود داشته باشد، پژوهش نباید بر مبنای ایده‌های خاصی حرکت کند بلکه با توجه به دغدغه‌های وجودی پژوهشگر در جهت‌های مختلف حرکت کند تا به علم به‌عنوان استقرا دست یافت. در این ارتباط به گزاره‌هایی:

مشارکت‌کننده ۹ (دانشیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی) من قائل به تنوع در پژوهش هستم از آن جهت که مثلاً ساختاری که الزام می‌کند دانشجو و استاد باید مقاله داشته باشند آن هم یا ای اس تی باشد یا در مجلات استنادی چاپ شود به این قائل نیستم البته منافات ندارد اینها می‌توانند باشند.

در کنار تأکید بر پژوهش به‌عنوان محور علمی بودن دانشگاه، اساتید به نقد بار سنگین آموزش در دانشگاه کنونی می‌پردازند. وضعیتی که سبب گسست انسان دانشگاهی از علم به مثابه پژوهش می‌شود. در دانشگاه کنونی بار آموزش چنان سنگین است که فرد را به سمت فشردگی زمان و محدودیت زمانی پیش می‌برد بنابراین، بایستی به اولویت‌بندی زمانی زیست علمی خود بپردازد. این سنگینی بار آموزش توسط مشارکت‌کنندگان بدین‌گونه اظهار می‌شود:

مشارکت‌کننده ۲۰ (دانشیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی) به نظر من باید بین آموزش و پژوهش تفکیک قائل شویم خوب ایده من است در مجموع من خودم احساس می‌کنم که وظیفه آموزشی هم خیلی پررنگ‌تر است به‌رغم اینکه می‌گویند کار نیست به‌رغم اینکه می‌گویند این‌گونه نیست من احساس می‌کنم که وظیفه آموزشی من خیلی مهم است و در کنارش پژوهش هم خیلی مهم است ولی در واقعاً دانشجویی که سر کلاس می‌نشیند من احساس می‌کنم وظیفه اول من این است به این دانشجو درس بدهم و تلاشم را بکنم که خودم را به روز نگه دارم در مجموع احساس می‌کنم آموزش باید خیلی عالی پیگیری کنیم و بعد از آن سراغ پژوهش برویم برای پژوهش باید پژوهشکده‌ها را راه انداخت.

در ارتباط با خود مفهوم علم در دانشگاه، تعاریف و نقدهایی وجود دارد. در چنین دانشگاهی علم بایستی تخصصی باشد همانند پژوهش که نباید متأثر از ارزش‌ها و احساسات باشد، علم هم بایستی با عنوان تخصص در نسبت با جهان پیرامون تعریف شود.

۵.۶ دانشگاه غیرایدئولوژیک (مستقل)

استقلال دانشگاه یکی از مفاهیمی است که اساتید به‌طور مرتب بر آن تأکید دارند. دانشگاه غیرایدئولوژیک دانشگاهی است که تحت تأثیر سیاست و اقتصاد نیست. در واقع ارزش‌ها و رویکردهای خاص خود را دارد و به‌عنوان یک زیست جهان خاص با سایر بخش‌های جامعه ارتباط برقرار می‌کند. این دانشگاه بر مبنای چارچوب‌های درونی خودش سیاست‌گذاری می‌کند.

مشارکت‌کننده ۱۹ (دانشیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی) به‌دلیل مداخله سازمان‌های بالادستی دانشگاه هیچ استقلالی ندارد سال به سال دانشگاه از لحاظ استقلال علمی و ذاتی در درجه نازل‌تری قرار می‌گیرد مداخله دولت به‌لحاظ ایدئولوژیک سبب عدم استقلال دانشگاه شده است.

از سوی دیگر با توجه به اینکه دانشگاه کنونی توسط نهادهای بالادستی جهت داده می‌شود نمی‌تواند بر مبنای ارزش‌های علمی درونی خود در جامعه کارآیی داشته باشد، به‌عبارت‌دیگر

چون نمی‌تواند خواسته‌های نهادهای بالادستی را برآورده کند، بنابراین توسط این نهادها مورد اعتنا قرار نمی‌گیرد. دانشگاه غیرایدئولوژیک دانشگاهی است که بتواند از طریق ایده‌های خود اعتماد جامعه بیرونی را جلب کند نه اینکه جامعه بیرونی شاخص‌های اعتماد به دانشگاه را تعیین کنند. مشارکت‌کنندگان در ارتباط با عدم اعتنا به دانشگاه از سوی نهادهای بیرونی گزاره‌های زیر را بیان می‌کنند:

مشارکت‌کننده ۱۲ (دانشیار دانشکده هنر و معماری) فاصله عمیقی بین دانشگاه و جامعه است ما شعارش را می‌دهیم به شما این موضوع را می‌گویم دانشگاه مسئولیت‌پذیر یعنی همین دانشگاه، رکن تحقیق و توسعه سیاست‌های دولت است..... این دانشگاه باید پیشگام و موتور محرک باشد ولی اتفاقی نمی‌افتد..... نه اعتقاد است و نه اعتماد به دانشگاه و کارکردش این در طول تاریخ شکل گرفته است یک شب نبوده است در طول تاریخ دانشگاه نقش مفیدی در جامعه ایفا نکرده است.

از سوی دیگر بحث توجه به علوم انسانی است، در یک دانشگاه غیر ایدئولوژیک علوم انسانی جایگاه خاص خود را دارد و همچون علوم تجربی نگریسته نمی‌شود. در واقع علوم انسانی به‌عنوان علمی که نه با ماده بلکه با ذهن انسان و روح جامعه درگیر هستند مورد بی‌اعتنایی یا حتی سرکوب قرار نمی‌گیرد.

در دانشگاه ایده‌آل فضای ایده‌پردازی، آزادانه است. انسان دانشگاهی مجبور به تحدید خود در نسبت با ساختارهای انتزاعی نیست. وی امکان بازاندیشی در هر شکلی را برای خود می‌بیند. فهم وی از جهان بر مبنای افق اندیشه درونی می‌باشد. در چنین دانشگاهی فرد جهان را به‌عنوان شرایط امکان می‌بیند و نه چهار چوب سخت مسلوبی که وی را محدود می‌کند.

مشارکت‌کننده ۹ (دانشیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی) محقق باید استقلال داشته باشد مبانی و متد علمی منابع علمی ساختارهای علمی این‌ها اصل هستند اگر سازمان به شما گفت مبانی شما خوب است ولی من نمی‌توانم بپذیرم اشکال ندارد ولی اگر وسط کار به شما بگویند این کار با ارزش‌هایمان نمی‌خواند با حقوق دانشگاه تعریف نشده است و نمی‌توانید ساختار را دور بزنید البته پذیرش پروژه‌ها از سوی رشته‌های غیر علوم انسانی ممکن است آسان‌تر است ساختارهای بوروکراتیک و درستی که مانع اصلی ارتباط علوم انسانی با جامعه بیرونی هستند، اما درباره رشته‌های فنی صدق نمی‌کند.

در باب مفهوم علم در دانشگاه ایده‌آل علم به معنای عدم قطعیت است. بدین معنا که علم ساختارهای انتزاعی پیشینی و مشخص با پیش‌بینی نتایج پیش‌رو نیست بلکه نتیجه می‌تواند

به هر شکلی تجسم پیدا کند. بنابراین در این نوع علم هیچ هسته سختی وجود ندارد که بایستی بدان پایبند بود بلکه همه چیز سیال و غیرقطعی است.

۶.۶ دانشگاه کنشگر (عامل محور)

تأثیرگذاری دانشگاه در جامعه بر مبنای ایده‌های درونی دانشگاه یکی از دغدغه‌های اساتید است، این که دانشگاه بتواند در نسبت با ساختارهای درونی خود و جهان پیرامون به کنشگری بپردازد. در واقع دانشگاهی کنشگر است که سوژه‌گی انسان دانشگاهی را به عنوان عامل سازنده جهان تضمین کند و به رسمیت بشناسد. یکی از نقدهایی که در ارتباط با وضعیت کنونی دانشگاه وجود دارد احساس سرخوردگی در نسبت به جامعه بیرونی و ساختار سیاسی است:

مشارکت‌کننده ۲۵ (استاد دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی) اکنون به نظر می‌رسد که ارتباط دانشگاه با صنعت خیلی قوی نیست ارتباط دانشگاه با جامعه بسیار قوی نیست به همین دلیل دانشگاهیان احساس می‌کنند آدم‌های غیرمفیدی هستند و سیاست‌مداران فکر می‌کنند دانشگاهیان آنها را تحویل نمی‌گیرند به زعم من این ارتباط ارگانیک سال‌هاست که متأسفانه قطع شده است.

این احساس سرخوردگی ناشی از عدم سوژه‌گی انسان دانشگاهی است. در واقع در دانشگاه کنونی با توجه به ساختارهای انتزاعی ناشی از حاکمیت رویکرد سرمایه‌دارانه بوروکراتیک، فرد نقشی در برساخت جهان دانشگاهی و جهان پیرامون ندارد.

به هر حال کنشگری دانشگاه در حل مسائل جامعه را می‌توان در پیشگام‌بودن و تأثیرگذاربودن در جامعه معنا کرد. دانشگاهی که علاوه بر خروج از برج عاج اندیشه و ایده‌پردازی به عنوان یک کنشگر با جهان پیرامون درگیر می‌شود، خود را مقهور ساختارهای انتزاعی نمی‌کند و در تلاش برای برساخت جامعه است. به یک معنا دانشگاه در تلاش برای درونی کردن رویکردهای ساختاری بیرونی نیست بلکه در تلاش برای بیرونی ساختن ایده‌های خود است تا بتواند به عنوان یک زیست‌جهان دیدگاه‌ها و ارزش‌های خاص خود را داشته باشد. دانشگاه پیش از جامعه به سمت آینده فرافکنی می‌کند و در عین اینکه هم‌زمان با عینیت اکنون جهان پیرامون حرکت می‌کند و تلاش برای یک ناهم‌زمانی پیشرو در پیش بردن جامعه است. به عبارت دیگر مشروعیت خود را با ناهم‌زمانی پیشرو تضمین کند و بر مبنای ارزش‌های مشروعیت‌بخش پیشین سبب عدم سوژه‌گی انسان دانشگاهی نمی‌شود.

در حقیقت مانع ساختاری اصلی در سلب کنشگری و سوژه‌گی از انسان دانشگاهی سیستم ارزیابی کمی‌گرایانه ترفیع و ارتقا است که فرد را در لابه‌لای چرخ‌های خود مستأصل می‌کند. دل‌مشغولی وی در توجه به جهان پیرامون به دل‌مشغولی در نسبت با جایگاه نمادین خود در این سیستم تبدیل می‌شود. بنابراین دانشگاه ایده‌آل بایستی یک گشودگی برای سوژه انسانی در نسبت با جهان ایجاد کند.

۷.۶ دانشگاه کیفی

در یک دانشگاه کیفی تأکید بر کمیت نیست بلکه بر کیفیت است. به عبارتی شاخص سنجش فعالیت‌های علمی اعداد و ارقام نیست بلکه نسبت وجودی آن با محیط پیرامون است. اینکه مثلاً محقق چگونه از محیط لذت می‌برد و نه اینکه با شاخص‌های کمی به چه میزان لذت می‌برد. از جمله نقدهایی که اساتید به وضعیت کنونی دانشگاه دارند بحث تولید مقاله و تولید رساله به معنای پیشرفت علمی است. معیارهای سنجش از سوی دانشگاه نه تأثیرگذاری فعالیت‌های علمی بلکه تعداد کارهایی است که انسان دانشگاهی به هر نوعی انجام داده است.

مشارکت‌کننده ۱۰ (استادیار دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی) الان فقط اینجوری شده است که مقاله تولید کنید بلکه امتیاز بیاوریم بخواهیم ترفیع بگیریم و بخواهیم تبدیل وضعیت بشویم مثلاً ارتقا بگیریم ولی کیفیت‌ها کار را کسی نگاه نمی‌کند شاید یکی مقاله کمتری دارد ولی از لحاظ کیفیت کار با کیفیت‌ترین کار را انجام داده است.

یکی از ویژگی‌های برجسته این نوع دانشگاه تناسب اجزای آن است. در واقع امتناع از یک ساختار انتزاعی بیرونی است که اراده خود را بدون توجه به عینیت کنونی بر فرد تحمیل می‌کند. در چنین دانشی همه اجزا در یک تناسب و تقارن با هم در نظر گرفته می‌شوند. به عبارت دیگر تمایز ساختاری به گونه‌ای است که هر یک از اجزا در یک هماهنگی نسبی حرکت می‌کنند.

مشارکت‌کننده ۱۳ (دانشیار دانشکده علوم پایه) دانشگاه ایده‌آل دانشگاه مدرن است به نظر من آن چیزی که ایده‌آل هست و من اسم آن را دانشگاه مدرن می‌گذارم باید همه چیزش به همه چیزش بیاد برای هر ۱۵ دانشجو شما یک کارشناس گروه داشته باشید، برای هر ۱۵ دانشجو یک استاد داشته باشید وسایل کمک آموزشی شما برای تدریس مدرن باشد حرف روز دنیا را بنزید تولید علم شما در جهت حل مسائل منطقه باشد و خیلی مسائل دیگر که می‌تواند باعث شود یک دانشگاه همانند دانشگاه‌های سطح یک دنیا که این کار را انجام می‌دهند.

در یک دانشگاه ایده‌ال پژوهش ناشی از دغدغه‌های وجودی فرد است. فرد در درگیر شدن با جهان احساس بودن در جهان می‌کند و در نتیجه در وی انگیزه شکل می‌گیرد. به عبارتی پژوهش نباید بر مبنای مسئله‌یابی پیشینی بلکه در نسبت با هستی انسان دانشگاهی انجام شود. در واقع سیستم دانشگاه کنونی بر مبنای همان منطق بازگشت سرمایه، نظام سرمایه‌داری عمل می‌کند که توانایی علمی فرد در تعداد مقالات و کارهای علمی وی در یک جایگاه نمادین برتری قرار می‌گیرد. این جایگاه با اراده فرد به دست نمی‌آید بلکه در چهارچوب شاخص‌های اندازه‌گیری ساختار دانشگاه به وی منتسب می‌شود.

مشارکت‌کننده ۱۹ (استادیار دانشکده ادبیات و علوم انسانی) پیشرفت علمی به معنای چاپ تعداد مقالات نیست الان مثلا من اینجا پنجاه مورد مقاله دارم چه مشکلی از جامعه را حل کردم به جز اینکه فقط خودم رو ارتقا دادم.

در نهایت اساتید هدف خود را از عدم شرکت در همایش‌ها و سمینارها بی‌انگیزگی، بی‌معنابودن و فقدان تمرکز بیان می‌کنند. در واقع در دانشگاه کیفی، سمینارها و همایش‌ها با توجه به معنادار بودن آن‌ها و انگیزه‌های درونی برگزار می‌شود. اساتید دانشگاه هستند که با توجه به نیت و قصد خود در نسبت با جهان پیرامون به شکل‌گیری سمینارها کمک می‌کنند. از طرف دیگر هنگامی که فرد به وسیله ساختار کمی‌گرایانه دانشگاه دچار گسست وجودی با جهان پیرامون می‌شود نمی‌تواند تمرکز داشته باشد و در نتیجه امکان ارتباط با جهان پیرامون از وی سلب می‌شود.

۸.۶ دانشگاه مسئله‌محور

بعد از استیلای انسان بر طبیعت و مهار کردن آن نسبت میان علم و جامعه همیشه مورد بحث بوده است. اینکه علم چگونه می‌تواند به بهبود فرآیندهای اجتماعی را به صورت کلی ساختار جامعه کمک کند. در دانشگاه مسئله‌محور، دانشگاه در پی یافتن و حل مسائل جامعه است. دانشگاه تنها به عنوان مکان اندیشیدن نیست بلکه میدان عمل است. بدین طریق دانشگاه تلاش می‌کند سوژه‌گی خود را از طریق یافتن و حل مسائل جامعه اثبات کند. در نقدهایی که به دانشگاه کنونی وجود دارد، عدم رویکرد مسئله‌محوری دانشگاه را می‌توان یافت. در یکی از نقدها این عدم حل مسائل جامعه این چنین بیان می‌شود:

مشارکت‌کننده ۱۳ (دانشیار دانشکده علوم پایه) هر چیزی سیر تکاملی خودش را طی می‌کند هر بحثی که شما می‌بینید سیر تکاملی خودش را طی می‌کند یک مقدار این مسئله تولید

علم در دانشگاه در گذشته کم‌رنگ‌تر بود الان شدیداً پررنگ‌تر شده است آن موقع ما به مشکلات جامعه خیلی نگاه نمی‌کردیم الان هم به همان نسبت، تولید علم بیشتر شده است ولی نه در جهت حل مسئله.

علاوه بر حل مسئله یک دانشگاه ایده‌آل باید در پی شناسایی مسائل هم باشد. دانشگاه باید با جهان پیرامون درگیر شود. توجه آن در جهت شناخت جهان باشد. به تعبیری دانشگاه با یافتن نقص‌ها می‌تواند بودن در جهان را معنا کند. این مسئله‌محور بودن حتی در معنای علم هم وجود دارد. در واقع علم بایستی در توجه به نیازها و مسائل جامعه و حل کردن آنها تعریف شود:

مشارکت‌کننده ۸ (استاد دانشکده فنی و مهندسی) به‌عنوان کسی که در حوزه مهندسی فعالیت می‌کنم باید اذعان کنم که دانش و علم یعنی آن تکنولوژی که به‌طور مشخص در حال توسعه آن هستیم اگر براساس نیاز وضع جامعه نباشد عملاً ذره‌ای ارزش ندارد.

۷. نتیجه‌گیری

باتوجه به یافته‌های تحقیق از منظر پدیدارشناسانه دانشگاه ایده‌آل در صورتی تحقق می‌یابد که به واقع‌مندی دانشگاه به‌عنوان پیشقراول ساخت (Constitution) جامعه بر مبنای خرد انتقادی توجه شود. به‌عبارت‌دیگر دانشگاه ایده‌آل در زمینه‌های واقعیت جامعه شکل می‌گیرد. این واقعیت‌مند و زمینه‌مند بودن دانشگاه را با ساخت جامعه به‌مثابه امر بیناذهنی تاریخی پیوند می‌دهد. در واقع با توجه به مفهوم مثلث اجتماعی پلز (۲۰۰۳) فوریت و آنیت رخداد‌های دانشگاهی در زمینه و واقعیت دانشگاه باید معنا شود تا از تعدی نهادهای بیرونی در ابزاری شدن دانشگاه پرهیز شود. از سوی دیگر در گذشته روح دانشگاه با فرافکنی ایده‌های استعلایی بر مبنای بی‌طرفی ارزشی به‌تحقق یافتن روح جمعی منجر می‌شد، اما تجربه‌ی زیسته دانشگاهیان بیانگر این است که دانشگاه کنونی بیشتر یک نقش کارکردی دارد و کارکرد آن را محیط بیرونی تعریف می‌کند در واقع دانشگاه خود به یکی از کرانه‌های جهان تبدیل شده است.

بر مبنای یافته‌های تحقیق در جامعه‌مورد مطالعه، سه مقوله‌ی دانشگاه کنشگر، دانشگاه علم‌محور و دانشگاه انسان‌محور کرانه‌بودن دانشگاه بر مبنای دیدگاه کارکردگرایانه از آن در تقابل با تخیل ایده‌ی دانشگاه ایده‌آل قرار دارد که دانشگاه را نه یک سیستم مکانیکی بلکه یک نهاد مستقل همراه با سازوکارهای خود می‌بیند که تجسم ایده‌های دانشگاهیان است. تقابلی که بیانگر دوگانگی ارزش و واقعیت است. بدین‌معنا که نهادی فرادستی یک تلقی ارزش‌محورانه

از دانشگاه و علم دارند در حالی که دانشگاهیان به تعبیر پلز (۲۰۰۳) به‌مجاورت طبیعی (Natural Approximate) میان ارزش و واقعیت در روندهای علمی باور دارند. به‌عبارت‌دیگر یافته‌ها نشان می‌دهند که در یک دانشگاه کیفی دانشگاهیان این دو را نه مجزا بلکه هم‌سو با یک‌دیگر می‌بینند. به‌معنای دقیق‌تر ارزش و واقعیت در نسبت با تشویش و دغدغه‌ی آکادمیک معنا می‌یابند و کالدهای انتزاعی پیشینی نیستند. از سوی دیگر پژوهش در دانشگاه کنونی نخبه‌گرایانه دیده می‌شود که به‌عنوان یک کالای لوکس در بازار در راستای تحقق اهداف سیستم و فرد عرضه می‌شود. در حالی که دانشگاهیان نه به گسست میان آموزش و پژوهش بلکه به‌تعبیر هومبولتی (Fuller 2009) آن به ترجمه پژوهش در حوزه آموزش باور دارند. از سوی دیگر دانشگاه مستقل در یک محیط آزاد نسبت میان پژوهش و آموزش را بر مبنای ارزش‌های وجودی خود تعیین می‌کند. از سوی دیگر رقابت و تنازع فکری در میدان علم بر مبنای ارزش‌های دانشگاهی صورت می‌گیرد. این درحالی است که دانشگاه کنونی نه به تنازع فکری بلکه به تنازع اقتصادی باور دارد. به‌همین دلیل نه خود علم به‌عنوان یک امر وجودی و این‌جهانی بلکه پارادایم علمی را با یک نگاه الهیاتی می‌بیند و با این نگاه هنجارین با نفی تجانس فکری در پی تحکیم یک همگنی فکری است. بر مبنای تقلیل ذات‌گرایانه می‌توان گفت که طبیعت و ذات دانشگاه در ناهمگنی و تنازع اندیشه در میدان علمی ساخته می‌شود و نه در درونی کردن تضادهای سیاسی و اقتصادی نهادهای غیرعلمی.

بر مبنای دیدگاه دانشگاهیان در جامعه مورد مطالعه نسبت با سه مقوله شتاب، مسئله‌محور و جهان‌محور بودن دانشگاه، وضعیت ایده‌ال در صورتی شکل می‌گیرد که بتوان با شتاب جامعه هم‌زمان حرکت کرد. به‌عبارت‌دیگر دانشگاه خود را در معاصریت انسان، جامعه و سیاست قرار دهد تا بتواند کنش‌های موثر داشته باشد. این معاصریت زمانی می‌تواند اتفاق بیفتد که جامعه نسبت به جهان پیرامون یک نگاه انتقادی و نه ایدئولوژیک و اثباتی داشته باشد. به‌تعبیر مارکوزه (۲۰۰۲) تفکر سلبی (Negative Thought) در دانشگاه به‌عنوان یک کل، حاکم باشد. تفکری که محوریت آن بازاندیشی در هستی به معنای تام آن است. این تفکر سلبی را می‌توان در رویکرد اساتید نسبت به انسان‌محور بودن، کیفی بودن، کنشگر بودن و مسئله‌محور بودن دانشگاه به‌خوبی دید. جهان‌محور بودن دانشگاه با نتایج تحقیق میدله‌رست (۲۰۰۱)، دلانتی (۲۰۰۱) هم‌سویی دارد. همچنین شتاب‌محور بودن دانشگاه با نتایج تحقیق رابینس و وبستر (۲۰۰۲)، استاندارد (۲۰۰۹) و پارکر (۲۰۱۲) مطابقت دارد.

برساخت سنخ‌های مختلف دانشگاه تابع جنسیت و رتبه اساتید دانشگاهی است. در پایان باتوجه به یافته‌های تحقیق و مقولات استخراج‌شده دانشگاه علم‌محور، دانشگاه غیراثولوژیک (مستقل)، دانشگاه کنشگر و دانشگاه کیفی از محوریت بیشتری برای یک دانشگاه ایده‌ال قرار دارند. برساخت اساتید دانشگاه بر علم‌محوربودن دانشگاه با نتایج پژوهش ناظمیان (۱۳۹۸)، عبدالله‌پور چناری (۱۳۹۴)، درخشان و همکاران (۱۳۹۲) هرندی‌زاده و همکاران (۱۳۸۹) همسویی دارد. در این میان علم‌محوربودن و کیفی‌بودن دانشگاه در میان اساتید زن دارای ارجحیت بیشتری است؛ در مقابل غیرایدئولوژیک‌بودن و کنشگربودن در میان اساتید مرد دارای اهمیت بیشتری است. به لحاظ قضاوت جنسیتی اساتید زن برای انسان‌محوربودن دانشگاه اهمیت بیشتری قائلند این درحالی است که اساتید مرد مسئله‌محوربودن دانشگاه را مهم‌تر می‌دانند. به لحاظ رتبه علمی اهمیت علم‌محوربودن دانشگاه در میان اساتید با رتبه استادیار برجسته‌تر هست و سایر مقولات تا حدودی به‌صورت یکسان دارای اهمیت است. این امر تداعی‌گر دیدگاه برگر و لاکمن (۱۹۹۶:۵۶) مبنی براینکه برساخت افراد از اشیا و امور متأثر از شرایط و موقعیت اجتماعی آن‌هاست. از سوی دیگر هر یک از مقولات دانشگاه جهان‌محور و دانشگاه شتاب به‌ترتیب با شاخص‌های دانشگاه جهان‌گرا و دانشگاه فرهنگی و فناورانه در پژوهش حامد شیری (۱۳۹۲) به‌عنوان ضرورت‌های دانشگاه در جامعه دانشی (Knowledge Society) و یا به‌عبارتی فضای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حاکم مطابقت دارند. به‌معنای دیگر برای یک دانشگاه آینده‌ال در شرایط کنونی جهان‌گرا بودن و شتاب‌محوربودن شرط لازم تحقق پیدا کردن آن هستند.

کتاب‌نامه

- درخشان، اکبر، محمدرضا دارایی، معصومه سعیدی، محمدعلی کیانی (۱۳۹۲)، بررسی نظرات اساتید دانشگاه علوم پزشکی مشهد در مورد معیارهای یک استاد خوب دانشگاهی، نشریه اخلاق پزشکی، ۷(۲۵) صص ۱۵۹-۱۸۲.
- خوشنویسان، فاطمه، عباس عباسپور، نعمت‌الله فاضلی، محمدرضا نیستانی (۱۳۹۷)، الزامات و چالش‌های علوم انسانی کارآفرین: تحلیلی پدیدارشناسانه از وضعیت علوم انسانی در نظام دانشگاهی ایران، مجله جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۹(۳) صص ۱-۲۸.
- شیری، حامد (۱۳۹۲)، شاخص‌های دانشگاه در جامعه‌ی دانش: الگویی برای ارزیابی دانشگاه‌های در جامعه‌ی جدید، مجله مهندسی فرهنگی، سال هشتم، شماره ۷۷، صص ۲۲۰-۲۴۸.

اساتید دانشگاه و دانشگاه ایده‌ال: پدیدارشناسی ... (پیمان توکلی و دیگران) ۸۹

کمالی، یحیی، عبدالله پور چناری، محمد (۱۳۹۴)، بررسی ویژگی‌های استاد خوب از دیدگاه دانشجویان علوم سیاسی دانشگاه شهید باهنر کرمان، *مجله آموزش و ارزشیابی*، ۸(۳۰) صص ۱۱۷-۱۴۰.

ناظمیان، صدیقه (۱۳۹۸)، ویژگی‌های یک استاد خوب از دیدگاه دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان: مطالعه موردی پردیس فاطمه الزهرا (س) یزد، *نشریه توسعه حرفه‌ای معلم*، ۴(۳) صص ۱۵-۲۵.

هرندی‌زاده، الهه، امیر نعیمی، غلامرضا پزشکی‌راد، راضیه نامدار (۱۳۸۹)، بررسی خصوصیات استاد خوب از نظر دانشجویان دانشکده کشاورزی دانشگاه تربیت مدرس، *فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی*، ۱۶(۴) صص ۴۱-۵۵.

Barnett, Ronald (2013), *Imagining the University*, London, Routledge.

Berger, Peter & Luckmann, Thomas (1996), *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*, London, Penguin books.

Eriksen, Thomas Hylland (2001), *Tyranny of Moment: Fast and Slow Time in the Information Age*, London, Pluto Press.

Ferguson, Harvie (2006), *Phenomenological Sociology*, London, Sage Publication.

Fuller, Steve (2009), *The Sociology of Intellectual Life: The Career of Mind In and Around the Academy*, London, Sage Publication

Fuller, Steve (2023), *Back to University's Future: The Second Coming of Humboldt*, London, Springer.

Gert Larsen, Henrik & Adu Philip (2022), *The Theoretical Framework in Phenomenological Research*, London, Routledge.

Gibbs, Paul, Oili-Helena Ylijoki, Carolina Guzman-Valenzuela and Ronald Barnett (2015), *Universities in the Flux of Time: An Exploration of Time and Tempolarity in University Life*, New York, Routledge.

Habermas, Jurgen (1987), *The Idea of University: Learning Processes*, New German Critique, No. 41, pp 3-22.

Hammer, Espen (2011), *Philosophy and Temporality: From Kant to Critical Theory*, Cameridge, Camberdige University Press.

Hassan, Robert (2003), *The Chronoscopic Society, Globalization, Time and Knowledge in the Network Society*, New York, Peter Lang Publishing.

Hassan, Robert (2009), *Empire of Speed: Time and The Accerlaration of Politics and Society*, Leiden, Brill.

Heidegger, Martin (2010), *Being and Time*, New York, State University of New York Press.

Lyotard, Jean-Francois (1991), *Phenomenolgy*, New York, State University of New York.

Marcuse, Herbert (2002), *One-Dimensional Man*, New York, Routledge.

Moran, Dermot (2000), *Introduction to Phenomenology*, London, Routledge

- Mukerjee (1943), *Time, Technics and Society*, in "The Sociology of Time" by John Hassard (1990), New York, Palgrave Macmillan.
- Pels, Dick (2003), *Unhastening Science: Anonymity and Reflexivity in the Social Theory of Knowledge*, Liverpool, Liverpool University Press.
- Poster, Mark (2007), *The Mode of Information: Poststructuralism and Social Context*, London, Polity Press
- Rosa, Hartmut (2013), *Social Acceleration: A New Theory of Modernity*, Translated by Jonathan Trejo-Mathys, New York, Columbia University Press.
- Schutz Alfred & Luckmann, Thomas (1973), *The Structures of the Life-World*, London, Heinemann Educational Books Ltd.
- Seidman, Irving (2006), *Interviewing as Qualitative Research*, 3rd Edition, New York, Teachers College Press.
- Stiegler, Bernard (2015), *States of Shock: Stupidity and Knowledge in Twenty-First Century*, Cambridge, Polity Press.
- Thrift, Nigel (2005), *Knowing Capitalism*, London, Sage Publications Ltd.
- Van Manen, Max (2016), *Phenomenology of Practice*, London, Routledge.
- Vostal, Filip (2016), *Accelerating Academia: The Changing Structure of Academic Time*, London, Palgrave Macmillan.